



## فاروق

**کلیدواژه:** فاروق، صدیق، [امام علی علیه السلام](#)، احادیث جعلی.

**پرسش:** فاروق و صدیق به چه معناست و از چه زمانی رایج شده است؟

**پاسخ:** براساس باور شیعه، لقب فاروق و صدیق از القابی است که رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - برای علی - علیه‌السلام - ذکر کرده، و فاروق از ریشه "فرق" به معنای جداکننده بین [حق](#) و [باطل](#) است و صدیق صیغه مبالغه از "صدق" به معنای بسیار راستگو می‌باشد. البته عده‌ای از اهل تسنن "بنا به استناد روایاتی به پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله"، این القاب را برای [عمر](#) و [ابوبکر](#) ذکر کرده‌اند که به عقیده [امامیه](#) این [احادیث](#) ساختگی بوده و مورد پذیرش نیست.

### فهرست مندرجات

- ۱ - نشر فضایل امام علی
- ۲ - ساختن احادیث جعلی
- ۳ - فاروق و صدیق
- ۴ - روایات از طریق امامیه
  - ۴.۱ - روایتی از امام علی
  - ۴.۲ - روایتی دیگر
  - ۴.۳ - روایتی از ابوذر غفاری
- ۵ - روایات از طریق اهل سنت
  - ۵.۱ - روایتی از عقیلی
  - ۵.۲ - روایتی از امینی
  - ۵.۳ - روایتی از ابن عباس
  - ۵.۴ - روایتی دیگر
- ۶ - بانویس
- ۷ - منبع

### نشر فضایل امام علی

پیش از ورود به پاسخ، یادآوری این نکته ضروری است، روایاتی که از [رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله](#) درباره [حضرت علی علیه‌السلام](#) نقل شده، بسیار فراوان است و طبق گفته ابن ابی‌الحدید معتزلی: اسبابی که [دشمنان](#) به‌وسیله آن خواستند [نور](#) فضایل آن حضرت را خاموش کنند، [خداوند](#) همان را علتی برای انتشار آوازه‌اش در شرق و غرب [عالم](#) قرار داد.  
<sup>[۱]</sup> ابن ابی‌الحدید، عبدالحمید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۱۱، کتاب‌خانه آیت الله مرعشی، قم، ۱۴۰۴ ق.

### ساختن احادیث جعلی

مخالفان [علی علیه‌السلام](#) زمانی که نتوانستند از نشر [فضایل](#) حضرت جلوگیری کنند، درصدد چاره دیگر بر آمدند و با ساختن [احادیث جعلی](#) تصمیم گرفتند که اذهان را از ایشان منحرف کنند که این کار دو نتیجه اساسی برای آنها در بر داشت: اول، کم اهمیت جلوه دادن مناقب و فضیلتی که از رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - درباره [امام علی علیه‌السلام](#) رسیده است، با القای این معنا که این فضایل از مختصات ایشان نبوده؛ بلکه درباره دیگران نیز بیان شده است. دوم، [شخصیت](#) موازی و همگون ساختن، در قبال آن حضرت است.

### فاروق و صدیق

در روایات متعدد از امامیه و [اهل سنت](#)، لقب فاروق (جداکننده [حق](#) از [باطل](#)) و صدیق (راستگو) از القاب امام علی - علیه‌السلام - شمرده شده است.

در آغاز به تعدادی از روایات که از طریق امامیه در این زمینه رسیده است، اشاره می‌کنیم و سپس به بررسی [روایات](#) اهل سنت می‌پردازیم:

#### ← روایتی از امام علی

امام علی - علیه‌السلام - در فرازی از حدیثی طولانی که بعد از جریان [سقیفه](#) ایراد کرده‌اند، فرمودند: من راستگوی بزرگ و فرق‌گذارنده بین حق و باطل هستم...  
[طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج، ج ۱، ص ۹۵، نشر مرتضی، مشهد، ۱۴۰۲ ق.](#)

#### ← روایتی دیگر

هم‌چنین فرمود: من بنده [خدا](#) و برادر رسول خدا - صلی‌الله‌علیه‌وآله - هستم، منم صدیق اکبر و هر کس پس از من مدعی این مقام شود، دروغ‌گو و بهتان‌زننده است، من پیش از این‌که مردم [نماز](#) بخوانند، مدت هفت سال با حضرت رسول [نماز](#) می‌خواندم.  
[شیخ صدوق، مجد بن علی، الخصال، ج ۱، ص ۴۰۲، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۰۲ ق.](#)

#### ← روایتی از ابوذر غفاری

از [ابوذر غفاری \(رحمة‌الله‌علیه\)](#) روایت شده است که وی گفت: از پیغمبر شنیدم درباره علی بن ابی‌طالب - علیه‌السلام - می‌فرمود: ای علی! تو اولین کسی هستی که به من [ایمان](#) آوردی و اولین فردی خواهی بود که در [روز قیامت](#) با من [مصافحه](#) می‌کنی و تویی بزرگ‌ترین راست‌گویان، و تویی فاروق، که بین حق و باطل را از هم جدا می‌کنی، و تو پیشوای اهل ایمانی و...  
[شیخ طوسی، مجد بن حسن، الأمالی، ص ۲۷۴، انتشارات دارالثقافة، قم، ۱۴۱۴ ق.](#)

#### روایات از طریق اهل سنت

اکنون به بررسی [روایات](#) اهل سنت می‌پردازیم:

#### ← روایتی از عقیلی

عقیلی از [دانشمندان](#) اهل سنت از [علی علیه‌السلام](#) نقل می‌کند که آن حضرت فرمود: من بنده خدا و برادر [رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله](#) هستم، منم صدیق اکبر و هرکس پس از من مدعی این مقام شود، دروغ‌گو و بهتان‌زننده است.  
[عقیلی، الضعفاء الکبیر، ج ۵، ص ۴۲۸.](#)

البته عده‌ای از اهل تسنن "با استناد به روایاتی از [پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله](#)"، این القاب را برای [عمر](#) و [ابوبکر](#) ذکر کرده‌اند که به عقیده امامیه این [احادیث](#) ساختگی بوده و مورد پذیرش نیست.

#### ← روایتی از امینی

[علامه امینی](#) در کتاب *الغدیر* می‌گوید: از جمله احادیث ساختگی که به عبدالله فرزند عمر نسبت می‌دهند، این حدیث است - که ذهبی و نیز [سیوطی](#) در *تاریخ الخلفاء* ثبت کرده‌اند - پسر عمر می‌گوید: «ابوبکر را به درستی [صدیق](#) خوانده‌اید. عمر را به درستی فاروق نامیده‌اید که چون تیر آهنی است.  
[امینی، عبدالحسین، الغدیر فی الکتاب و السنه و الادب، ج ۱۰، ص ۳۶.](#)

علامه امینی بعد از نقل این [روایت](#) و ساختگی بودن آن، روایات جعلی دیگری از او نقل کرده، سپس به نقد آن می‌پردازد.  
[امینی، عبدالحسین، الغدیر فی الکتاب و السنه و الادب، ج ۱۰، ص ۵۴ به بعد.](#)

#### ← روایتی از ابن عباس

در [حدیث](#) دیگری از [ابن عباس](#) نقل شده است: هیچ درختی در [یهشت](#) نیست، مگر روی برگ‌های آن نوشته شده "لا إله إلا الله، مجد رسول الله، ابوبکر الصدیق، عمر الفاروق، عثمان ذوالنورین" هیچ خدایی نیست جز خدای یگانه، [مجد](#) رسول خداست، ابوبکر راستگو است، عمر فاروق است، و [عثمان](#) صاحب دو [نور](#) است.

#### ← روایتی دیگر

علامه امینی می‌فرماید: این **حدیث** از جعلیات **علی بن حمیل رقی** است و از طرق مختلف از کتب عامه کذاب بودن او به اثبات رسیده است. [۸] امینی، عبدالحسین، الغدير في الكتاب و السنه و الادب، ج ۵، ص ۴۷۶ - ۴۷۸.

## پانویس

۱. ↑ ابن ابی‌الحدید، عبدالحمید، شرح نهج البلاغه، ج ۴، ص ۱۱۱، کتاب‌خانه آیت الله مرعشی، قم، ۱۴۰۴ ق.
۲. ↑ طبرسی، احمد بن علی، الإحتجاج، ج ۱، ص ۹۵، نشر مرتضی، مشهد، ۱۴۰۲ ق.
۳. ↑ شیخ صدوق، مجد بن علی، الخصال، ج ۱، ص ۴۰۲، انتشارات جامعه مدرسین، قم، ۱۴۰۳ ق.
۴. ↑ شیخ طوسی، مجد بن حسن، الأمالی، ص ۲۷۴، انتشارات دارالثقافة، قم، ۱۴۱۴ ق.
۵. ↑ عقیلی، الضعفاء الكبير، ج ۵، ص ۴۲۸.
۶. ↑ امینی، عبدالحسین، الغدير في الكتاب و السنه و الادب، ج ۱۰، ص ۲۶.
۷. ↑ امینی، عبدالحسین، الغدير في الكتاب و السنه و الادب، ج ۱۰، ص ۵۴ به بعد.
۸. ↑ امینی، عبدالحسین، الغدير في الكتاب و السنه و الادب، ج ۵، ص ۴۷۶ - ۴۷۸.

## منبع

پایگاه اسلام کوئست، برگرفته از مقاله «فاروق»، تاریخ بازبینی ۱۳۹۵/۰۷/۰۳.

رده‌های این صفحه : [لقاب امام علی](#) | [تاریخ زندگانی امام علی](#) | [تاریخ معصومان](#) | [فضائل امام علی](#)